

טקס ZOOM
לציון יום הזיכרון
לחללי מערכות ישראל

בית הפלמ"ח, תש"ף, 2020



אראלה הורוביץ- באדיבות ארכיון נתיב הל"ה

יצאנו אט

מילים: חיים חפר

לחן: דוד זהבי

יצאנו אט, חיוור היה הליל,
במרחקים הבליחו האורות
ואת היית יפה כשתי עיניך,
עת הדמעות היו בן עצרות.

ילל התן, ואת הלכת לכרם,
ודמעתך נשרה כמו שרף,
ואת זכרת את השעות בטרם
יצאנו במשעול הצר לקרב.

ואת זכרת צחוקנו כמו נחל,
ואת זכרת ריקוד ומפוחית,
ואת זכרת את ערימת השחת,
ואת מגע ידו של היחיד...

ואם נותרת והבדידות חובקת
ואת פוסעת בכרמים לאט,
את תחכי על כן כל כך בשקט
נפרדנו וחייכנו במבט.

מפוחית: חיה גינת

אליפלט

מילים: נתן אלטרמן

לחן: סשה ארגוב

נזמר נא את שיר אליפלט
ונגידה כולנו בקול:
כאשר עוד היה הוא רק ילד,
כבר היה הוא ביש גדא גדול.
בו שכנים ושכנות דיברו דופי
ואמרו שום דבר לא יועיל-
אליפלט הוא ילד בלי אופי,
אין לו אופי אפילו במיל.

אם גוזלים מידי צעצוע,
הוא נשאר מבולבל ומחייך,
מחייך מבלי דעת מדוע,
וכיצד ובשל מה זה ואיך.

ונדמה כי סביבו, זה מוזר,
אז דבר מה התרונון כה ושר.
בלי מדוע ובלי כיצד,
בלי היכן ובלי איך ולמה,
בלי לאן ומאיזה צד,
בלי מתי ובלי אן וכמה.
כי סביב ככינור וחליל
מנגינה מאירה, מצלצלת.
אם נסביר לך מה זה יועיל,
איזה ילד אתה אליפלט.

בליל קרב ברעום אש מזנקת,
בין אנשי הפלוגה קול עבר:
העמדה הקדמית מנותקת,
מלאי תחמושת אזל בה מכבר.
אז הרגיש אליפלט כאילו
הוא מוכרח את המלאי לחדש,
וכיוון שאין אופי במיל לו,
הוא זחל כך ישר מול האש.

ובשובו מהומם ופצוע,

התמוטט הוא, כרע וחייך.
הוא חייך מבלי דעת מדוע,
וכיצד ובשל מה זה ואיך.

ובליבות חבריו, זה מוזר,
אז דבר מה התרונון כה ושר.
בלי מדוע ובלי כיצד,
בלי היכן ובלי איך ולמה,
בלי לאן ומאיזה צד,
בלי מתי ובלי אן וכמה.
מסביב ככינור וחליל
מנגינה מאירה, מצלצלת.
אם נסביר לך מה זה יועיל,
איזה ילד אתה אליפלט.

ובלילה חבוש קסדת פלד,
אט ירד המלאך גבריאל,
וניגש למראשות אליפלט,
ששכב במשלט על התל.
הוא אמר: אליפלט אל פחד,
אליפלט, אל פחד וחיל"
במרום לנו יש ממך נחת,
אף שאין לך אופי במיל.

זהו זמר פשוט גם תמוה,
אין ראשית לו וסוף והמשך,
זימרנוהו בלי דעת מדוע
וכיצד ובשל מה זה ואיך.

זימרנוהו כך סתם זה מוזר,
כי דבר מה התרונון בו ושר...

שירה: ילי מעיין

יזכור

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמַאֲבָק עַל הַמְּדִינָה בְּדֶרֶךְ
וְאֶת חֵילִי צָבָא-הַהֶגְנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.
יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְבָּרַךְ בְּזַרְעוֹ
וְיֵאבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים וְחִמְדַּת הַגְּבוּרָה
וְקִדּוּשַׁת הַרְצוֹן וּמִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרֻכּוֹת הַכְּבָדוֹת.
יְהִי גְבוּרֵי הַדָּרוֹר וְהַנְּצָחוֹן
הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים
חַתוּמֵי בָּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

קוראת: חסידה פעיל, חטיבת הנגב

מכתב לחמוטל להבות הבשן 21.12.47

שלום חמוטל!

הייתי רוצה לתאר לך את נוף הסביבה – וקשה קצת. יפה הוא מאוד. ועליך לדעת שדברים יפים מאד קשה לתאר. אך אנסה:
ואדי סלעים שחור ועמוק בקרקעו מתפתל לו נחל זך בהיר מצלצל. במוצאו צומחת תאנה ענפה, שיחים וירק מסביבה. פינה ירוקה בתוך השחור.
לראות זאת, מגובה של 40 מטר, זה יפה – הלא?
ורוח מנשבת כאן, סוחבת את הכל ומצפצפת – לפעמים שלושה ימים ולילות בלי הפסק.
אני עכשיו שומר לילה. יפה עכשיו בלילה, הירח מטייל... (אם תראי אותו, תמסרי לי, על ידו, דרישת שלום. ואולי נעשה הסכם: במוצאי שבת בשעה 7 בערב בדיוק, כשהירח יהיה מלא – תגידי לו "שלום" אלי ואני, כאן, אגיד לו "שלום" אלייך, טוב?) ומסביב שומעים כל פעם יריות. יורים סתם באויר. יורים כדי שלא ישעמם בלילה, וכדי להראות שיש נשק. וגם אנו יורים כי... מרשרש בלילה.
ואני – אני מהלך לבוש בסודר שאמא סרגה לי, במעיל העור של אבא, ועל זה מעיל נוטרים. בידי רובה אנגלי. אני והוא נעשינו ידידים טובים ואני מחבבו מאוד. בכיס המעיל יש לי תמיד "אוכל" כל לילה נותנים לנו שתי "ביצים" כבודות. לפעמים יש לי חשק לפצח אותן, אבל אני מפחד שאם אני מפצחן הן עושות רעש, גדול יותר מדי.
את רואה ספרתי לך הרבה מאוד. כתבי גם את לי וספרי מהנעשה אצלך.

באהבה רבה, אחיך



מנחם בורשטיין

נולד בפולין, ועלה לארץ בשנת 1936.

חבר בהכשרה המגויסת בלהבות הבשן. שירת בגדוד השישי-

"ירושלים", חטיבת הראל.

גם בימים קשים של מלחמה, הוסיף לרקום את טורי שירתו ובכל

מאודו דבק בחיים וביצירה- ועם זה קיבל על עצמו את חובת

ההקרבה למענם.

נפל בתש"ח, בקרב על פריצת הדרך לירושלים.

בן 18 בנפלו.

מוריס זילקה, חבר הכשרת נען-שילר, חטיבת הנגב,
מספר על צבי קליר.



צבי קליר

נולד ברומניה, וגדל ברמת גן. חבר בתנועת "הצופים",
ועבר את הכשרתו בקבוצת שילר.
שירת בחטיבת הנגב של הפלמ"ח, ונפל בקרב על אשדוד-
שעה שחיפה עם כיתתו על נסיגת מחלקתו לאור היום
העולה.
בן 18 היה בנפלו.

הקרבת האחרון

מילים: חיים חפר
לחן: משה וילנסקי

לשולחן נסב, נרים כוסות היין,
וכל איש אותך יזכור.
אל הסף נבוא, נבוא, אחות לפתע
את נשקנו אל הקיר נשעין,
הנופלים, גם הם, אז יעמדו בפתח,
ומצחם בליל ילבין.
רוח במשעול יהומה,
עץ בודד משיר עלעליו,
בדרכים המובילות דרומה -
מחלקה תחזור מקרב.
עת יכבה כוכב תשוב היא מן הליל
מרחבים חובק מדבר קדמון.
נא חייכי אחות חזרנו שוב אלייך
מני הקרב האחרון...

רוח אט תנשוב, תנוע הצמרת,
ובחלונך גווע אור הנר,
כחלום נוגה בינינו את עוברת,
וכל איש אותך זוכר.
עם ערב היום, קורא בשמך הנער,
והבן לוחש: אימי, אימי...
האמנם ילבין שיער ראשך מצער,
ובכייך יבקע בדמי...
רוח במשעול יהומה,
עץ בודד ישיר עלעליו,
בדרכים המובילות דרומה -
מחלקה יוצאת לקרב.
עם הנץ כוכב תצא היא אל הליל,
מרחבים חובק מדבר קדמון,
מי ידע, אחות, אם עוד נשוב אלייך...
אולי הקרב הוא אחרון...

ערב עוד יבוא, וסהר בשמיים.
ובחלונך יבקע פתאום האור.

שירה: יונית שקד

עוג'ה-אל-חפיר, 1.1.49

חי הנך סתם כך בעולמך שלך. יום כקודמו עובר, לפעמים משאיר משהו אחריו ולפעמים אינו משאיר מאומה. אינך יודע במה תציין את היום הזה משאר אחיו, אינך יודע אף כיצד ייקרא לו, מה מספרו בין רעיו האחרים. אך לפתע ואתה מתחיל לעשות חשבון מעט לשנה שעברה או לשנה שתהיה. אני, שעניי נשואות אל העתיד, צופה אל השנה שתהיה וחושב: מה רוצה אני שתביא לי שנה זאת? צריך אני לברור מתוכי את החשובה בבקשותי. אולי - שהמלחמה תסתיים בנצחוננו? כבר נמאס לשמוע זאת, אך כשרואה אתה מה מוציאים עליה, על מלחמה זו, כמה כוחות אדם, אספקה, אמצעים ועוד הרבה דברים אחרים, מושקעים בגירושו של הפולש מהארץ; כשיודע אתה שלולא זאת היו כל אותם דברים יקרים מושקעים בישוב, זה הטמון עתה בחולות המדבר ושוכן בבונקרים מבלי יכולת לעבד את שדותיו; כשרואה אתה את החברים נופלים על ידך מאשו של האויב; כשקורא אתה על רבים רבים שנפלו במקום אחר, - הרי רוצה אתה לגמור עם כל זאת ולו במחי יד אחת, להתחיל לבנות ולא לחשוב תמיד רק כיצד להרוס.

יאיר



יאיר רזניק (יאיר'קה)
נולד בחיפה, והתחנך בגבעת השלושה. שירת בפלמ"ח מגיל 15. זכור בפשטותו, ביושר-לבו ובאהבתו העמוקה לעם ולארץ, במחשבתו הברורה ובמסירותו ובנאמנותו החברית למופת.
נפל במלחמת העצמאות בקרב על רפיח במבצע חורב.
בן 19 בנופלו.

יעקב גת, חבר הכשרת החולשים, חטיבת יפתח,
מספר על אליעזר בן נבט



אליעזר בן נבט

נולד באיסטנבול, תורכיה ועלה עם חברת נוער בשנת 1945. קביל את הכשרתו בכנרת, חבר בהכשרת "יציבים", ושירת בפלמ"ח בחטיבת יפתח כמפקד כיתה. הצטיין באומץ-לב רב, נסך הרגשת בטחון רב על חבריו בלכתם אחריו, והוא בראש. נפל בקרב על נבי יושע במאי 1948. הניח אחריו אשה, ובן- אותו לא זכה לראות. בן 21 בנפלו.

זיוה רפ, חברת הכשרת נען, הגדוד השני
מספרת על אהרון שמידט (ג'ימי)



אהרון שמידט (ג'ימי)

נולד בחיפה. חבר בהכשרת נען של "הנוער העובד".
איש רוח ועשייה, אמיץ, ומפקד מוכשר.
שירת בגדוד החמישי - "שער הגיא" כקצין מבצעים.
נפל בקרב במבצע ההר.
בן 22 בנפלו.

הוא לא ידע את שמה

מילים: חיים חפר

לחן: סשה ארגוב

הלך הוא יום אחד בדרך לבאר שבע,
הרוח מן הים את השיחים ליטף,
ליד אילן זקן היא את ראשה הסבה,
וצמתה ירדה ירוד מן הכתף.

הגדוד המשיך לצעוד, ועם הגדוד הלך הוא
ואת פניו נשקו גם רוח, גם חמה.
אבל בחניה לילית אחת נוכח הוא -
נוכח הוא כי שכח לשאול אותה לשמה.

הוא לא ידע את שמה,
אבל אותה צמה
הלכה עמו לאורך כל הדרך,
והוא ידע, יש יום
בו יפגשו פתאום,
עם שחר של טללים או שמש ערב.

הקיץ השני החליף גוונים וצבע,
פטרול סיור חזר מלילה של סיון
מיהר האמבולנס בדרך לבאר שבע
והיא חיכתה חיכתה לו בחלוק לבן.

והוא שאל "האם?", והיא ענתה "זוכרת"
וכה דיברו שעות, איש לא ידע על מה
וכשהלך בלי שוב והיא נותרה חיוורת,
זכרה היא כי שכח לשאול אותה לשמה.

שירה: יפעת, תנועת "מחנות העולים"

קטעים משני מכתבים ששלח מושיקו, משה גרשוביץ ז"ל, לארוסתו חיה'לה במרץ ובאפריל 1948 זמן קצר לפני שנהרג. הראשון שבהם, נכתב מיד לאחר קרבות הקסטל.

--- אבדו לנו אנשים בקרב מר זה. אבל לבסוף ניצחנו - - - ופה מתנהלת מלחמה - מלחמה באמת לא משחק. קרבות קשים ומרים מתנהלים בדרך לירושלים. ועד שננצח אין סיכוי לחופשה. ודבר זה יכול להימשך עוד חודש ויותר. אבל אנו מתקדמים בדרכנו למטרה. ופה מלחמה טוטלית. אתה כובש מקום, אתה מתבצר בו או שהורס אותו. וקשה המערכה. ומדי פעם בפעם מגיעה תגבורת באנשים. ואתה פוגש פה פרצופים חדשים שלא ראית אותם מזמן. ומעניין פה, ומעציב פה לפעמים. הכל לפי המצב. אבל הרגשה אחת ישנה פה. 'אנו ננצח' מוכרחים לנצח, כי זהו כרגע, הקרב על הארץ. וקשים פה החיים, מכיון שאתה נמצא תדיר במתיחות הקרב.

--- לא מוג לב אני ולא אברח מהמערכה. אעשה את המוטל עלי בשלמות ובזהירות מכסימום, אני מבטיח לך, על מנת שעוד יבואו לנו ימים טובים. לנו אני אומר, חיה'לה, מפני שגם סיוט זה יגמר ואנו נבנה לנו את חיינו בצורה שנרצה בה, יחד. ובלי פרידות ונסיעות, יחד נהיה. עוד נזכיר ימי-געגועים-ודאגה אך אלה יהיו כבר נחלת העבר. ואני היום כולי בטחון בעתידנו המשותף, עתיד שיבנה על בסיס יכלתנו-אנו. אינני רוצה להפריז להבטיח, פועל אני ומרויח את לחם-חוקי. יתכן ונצטרך לוותר על כמה דברים שהורגלנו להם. אבל דבר לא יחסר אם נדע להסתדר, ומקווה אני שנדע, אני פשוט מאמין בך, חיה'לה, ויבואו גם לנו עוד ימים טובים.



משה גרשוביץ (מושיקו)

נולד בקובנה שבליטא, ועלה לארץ בשנת 1925. פעיל חבר בהגנה מגיל 14, ולאחר מכן התגייס לפלמ"ח. היה ממלווי היישרות לירושלים ולנגב, מכובשי סריס, קולוניה הקסטל ועוד. שירת בתפקיד מ"פ לנשק כבד בגדוד "הפורצים" של חטיבת הראל. נפל בשער הגיא, בעת ליווי שיירה לירושלים. בן 26 בנפלו.

שיבה

יוסף שריג

לא צמאי מלחמה
אל הקרב הלכנו
אהבנו תמיד את הבית,
השמש, שדה הנפתח בנשמה
ושבנו עתה אליכם
פשוטים כתמיד
ורוח אין בנו.

התוכלו, רעים,
לחזק את אמה
במקומנו?

שיר הרעות

מילים: חיים גורי

לחן: סשה ארגוב

על הנגב יורד ליל הסתיו
ומצית כוכבים חרש חרש
עת הרוח עובר על הסף
עננים מהלכים על הדרך.

כבר שנה לא הרגשנו כמעט
איך עברו הזמנים בשדותינו
כבר שנה ונותרנו מעט
מה רבים שאינם כבר בינינו.

אך נזכור את כולם
את יפי הבלורית והתואר
כי רעות שכזאת לעולם
לא תיתן את ליבנו לשכוח
אהבה מקודשת בדם
את תשובי בינינו לפרוח.

הרעות נשאנוך בלי מילים
אפורה עקשנית ושותקת
מלילות האימה הגדולים
את נותרת בהירה ודולקת.

הרעות כנערייך כולם
שוב בשמך נחייך ונלכה
כי רעים שנפלו על חרבם
את חייך הותירו לזכר.

שירה: מיטל טרבלסי

המנון הפלמ"ח

מילים: זרובבל גלעד

לחן: דוד זהבי

מסביב יהום הסער,
אך ראשנו לא ישח
לפקדה תמיד אנחנו,
תמיד אנו, אנו הפלמ"ח

ממטולה עד הנגב,
מן הים עד המדבר -
כל בחור טוב - לנשק
כל בחור על המשמר!

נתיב לנשר בשמים,
שביל לפרא בין הרים,
מול אויב דרכנו יעל,
בין נקרות ובין צורים

ראשונים תמיד אנחנו,
לאור היום ובמחשך
לפקדה תמיד אנחנו, תמיד
אנו, אנו הפלמ"ח.

התקוה

כל עוד בלבב פנימה
נפש יהודי הומיה
ולפאתי מזרח קדימה
עין לציון צופיה .

עוד לא אבדה תקותנו
התקוה בת שנות אלפים
להיות עם חפשי בארצנו
ארץ ציון וירושלים.